

обліку: історія, теорія, перспективи [Текст] / С.В. Івахненко. – Житомир: АСА, 2001. – 414 с.

5. Ніколашин, А.О. Юридичне підтвердження електронних облікових документів [Текст] / А.О. Ніколашин; за ред. проф. М.І. Бахмата // Збірник наукових праць Подільської державної аграрно-технічної академії. – Кам'янець-Подільський. – 2004. – №12 – С. 219-221.

УДК 336. 226. 322 «313»

Шевчук Олена

к. е. н., доцент

Мороз Ярослава

студентка

Вінницький національний аграрний університет

м. Вінниця

АНАЛІЗ СИСТЕМИ АДМІНІСТРУВАННЯ ПДВ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Анотація

У статті визначено податок на додану вартість як основне бюджетоутворююче джерело доходів у загальній структурі Державного бюджету країни. Виконано аналіз чинної системи адміністрування ПДВ і визначено шляхи її розвитку.

Ключові слова: податок на додану вартість, механізм відшкодування ПДВ, прями та непрямі податки, обов'язкові платежі.

Одним з основних видів непрямих податків в Україні є податок на додану вартість (ПДВ). Як свідчить досвід багатьох країн світу, в умовах перехідної економіки важливе місце в податковій системі посідають непрямі податки. З огляду на це проблеми їх впливу на економічні процеси й використання як економічного стимулу набувають особливого значення. Система оподаткування в Україні ще не досягла належного рівня ефективності та гнучкості. Це великою мірою стосується й застосування найпрогресивнішої форми універсального акцизу - ПДВ.

ПДВ сьогодні є одним із найголовніших джерел формування бюджету та важливою фінансовою базою держави, тому будь-які зміни до порядку чи механізму його сплати мають здійснюватися вкрай обережно.

Питома вага ПДВ у структурі доходів Державного бюджету України у 2011 році визначена в таблиці 1 [2].

На практиці система адміністрування ПДВ має низку вад, які негативно впливають не лише на наповнення Держбюджету, але й на економічні процеси в державі загалом.

Таблиця 1

Питома вага ПДВ у структурі доходів держави

	Показники	Загальний фонд	Спеціальний фонд	Разом
1	Доходи, млрд. грн	265,80	48,80	314,60
2	Податок на додану вартість, млрд. грн.	126,60	3,5	130,10
3	Питома вага, %	47,63	7,17	41,35

Це стосується і порушення принципу повноти та рівномірного розподілення ПДВ, зокрема:

1. Порушення територіальної нейтральності. В абсолютних показниках найбільші обсяги ПДВ вносять до бюджету центральні й східні регіони України. Якщо ж ураховувати відшкодування податку та скорегувати його обсяги на виробничий потенціал регіону, виявиться, що основного фіскального тиску зазнають інші регіони. Порушення територіальної нейтральності може бути подолане шляхом розвитку експортного потенціалу заходу країни, а саме - розвитку власного виробництва.

2. Регресивність щодо оподаткування доходів населення. Ця проблема не є суто українською й зумовлена самою природою податку - у структурі витрат найбідніших верств населення частка ПДВ вища, ніж у доходах заможних [3]. Регресивність і соціальна несправедливість податку може бути подолана за рахунок диференціації ставок.

3. Диспропорційність у стягуванні податку. Значним тягарем ПДВ є для фізичних осіб, оскільки принцип непрямих податків полягає в сплаті його саме кінцевим споживачем, тобто населенням, що купує ті чи інші товари. Якщо для юридичних осіб можливо формування податкового кредиту, за допомогою якого можна зменшити сплату ПДВ до бюджету, то для фізичних осіб податкове навантаження становить 20 %. Вирішення такої проблеми полягає в наданні можливості населенню часткового відшкодування сплаченого податку. Загалом перелік проблем, пов'язаних із ПДВ, в Україні доволі широкий. Щодо кожної з них вироблені ефективні механізми вирішення, які успішно випробовані в різних країнах. Проте більшість із них стосується не забезпечення нейтральності ПДВ, а забезпечення максимальних податкових надходжень та оптимізації контролю за цими процесами.

Відповідно до глави 2 розділу II Податкового кодексу України платники податків, що належать до великих та середніх підприємств, подають податкові декларації до органу державної податкової служби в електронній формі з дотриманням умови щодо реєстрації електронного підпису підзвітних осіб у порядку, визначеному законодавством. Також спрощуються адміністративні процедури, зокрема, запроваджується автоматичне відшкодування ПДВ [4]. Сучасна економічна ситуація в Україні зумовлює необхідність ефективного управління державними фінансами. У центрі уваги знаходиться процес оподаткування, виступаючи головною умовою формування фінансово-бюджетних ресурсів держави. При цьому значної уваги потребує податок на додану вартість як один з основних бюджетоутворювальних податків. Дуже багато дискусій і розмов про необхідність ліквідації чи зниження ставки з ПДВ,

які ведуться в Україні вже з десятків років, українські уряди сприймають по-своєму і роблять із точністю до навпаки - частка ПДВ у податкових надходженнях Державного бюджету постійно зростає.

Як непрямий податок ПДВ включається в ціну товару, а отже, сплачується покупцем, а перераховують його до бюджету юридичні особи та фізичні особи - підприємці, які реалізують продукцію (товари, роботи, послуги) на території України або імпортують товари для їх споживання на території України. Об'єктом оподаткування є операції з реалізації продукції в Україні, експортування продукції (товарів, робіт, послуг) та її імпортування. На сьогодні ПДВ застосовують понад 135 держав світу.

Ставки податку на додану вартість дуже часто корегуються й зазнають змін залежно від макроекономічної умови. Ставки податку на додану вартість в Україні - 20 % та 0 %. Нульова ставка є пільговою та застосовується до товарів, виробництво та реалізацію яких стимулює держава. У Податковому кодексі України зазначено, що ставка ПДВ залишається без змін й у 2011 – 2013 рр. буде становити 20 %, а також поставка металобрухту, відходів та зернових культур до 1 січня 2014 р. узагалі звільнені від оподаткування. [4]

Істотною проблемою в Україні є відшкодування ПДВ. Сумніви щодо потреби цього податку для країни виникають з огляду на те, що:

- відбуваються масові зловживання під час нарахування ПДВ;
- виникають труднощі з відшкодуванням ПДВ;
- відбувається лобювання фінансових інтересів первинних олігархових сил

[3].

Проаналізувавши частку найвагоміших податків у загальній структурі податкових надходжень, можна стверджувати, що найбільшу частку займає ПДВ. Скасування чи заміна цього податку на будь-який новий податок призведе до ще більшої проблеми в податковій системі України. Але, зважаючи на різні аргументи, а також на вище проведений аналіз, можна визначити, що існує дуже багато недоліків щодо впровадження Податкового кодексу, навіть ураховуючи нові положення Податкового кодексу України, де передбачено зниження обсягу основної ставки ПДВ, але не враховано потребу диференціації ставок ПДВ на соціально необхідні товари й послуги.

Таким чином, сучасне реформування ПДВ не забезпечує належною мірою перенесення податкового навантаження на більш платоспроможну категорію громадян, адже громадяни країни, купуючи соціально важливі товари й послуги, і надалі сплачуватимуть ПДВ, який у вигляді відшкодування отримують власники великих підприємств - імпортерів фактично як чистий прибуток.

Тому нагальними залишаються зміни механізму ПДВ щодо відновлення властивостей принципу нейтральності ПДВ. Інакше може дійти до економічного колапсу й галузевої та регіональної нестабільності в державі.

Отже, ураховуючи прагнення України до європейської інтеграції та зважаючи на вже отриманий досвід адміністрування ПДВ, можна виділити такі шляхи вдосконалення механізму функціонування ПДВ з метою збереження ним принципу повноти та справедливості:

- розвиток експортного потенціалу заходу країни, а саме - розвиток власного виробництва;

- упровадження різних режимів оподаткування залежно від соціальної значущості товарів;
- розробка системи повернення суми ПДВ з товарів для фізичних осіб.

Список використаних джерел

1. Душкова К. М. Стан та особливості адміністрування податку на додану вартість / К. М. Душкова, Л. В. Черничук [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rusnauka.com>. – Заголовок з екрана (дата звернення 10.04.2014 р.).
2. Показники виконання Державного бюджету України за 2011 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/archive/ma-in?&cat_id=77643&stind=1. – Заголовок з екрана (дата звернення 10.04.2014 р.).
3. ПДВ – податок для обраних? [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.minprom.ua/digest/41334.html>. – Заголовок з екрана (дата звернення 10.04.2014 р.).
4. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 р., 4№ 2755 VI. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2755-17>. – Заголовок з екрана (дата звернення 10.04.2014 р.).
5. Добрик Л. О. ПДВ в Україні: проблеми адміністрування та напрями удосконалення / Л. О. Добрик, А. А. Литовченко // Інвестиції: практика та досвід. – 2011. – № 14. – С. 34-36.

